

lykkedes det ham at stille sine kreditorer tilfreds, så at han kunde få sin ære og fred igen og vende tilbage til Danmark, hvor professorerne atter viste deres langmodighed over for ham, Niels Hemmingsen's dattersøn, ved 1603 at få ham ansat som rektor i Odense, fra hvilken stilling han dog allerede 1606 måtte fjernes på grund af drukkenskab og forsømmelighed.

Christian Gran Molberg.

Medd. af **H. Weitemeyer.**

Til nærmere Belysning og Karakteristik af Bedrageren og Plattenslageren Chr. Gran Molberg (se dette Tidsskrifts 3. R. VI, 4. R. II og 5. R. IV) under hans Ophold i København, hvortil han kom omtrent 1780 efter i Trondhjem i 1765 at være blevet afskediget som Garnisonsavditør og Stabssekretær for begaaede Misligheder og efter forgæves i Norge at have søgt nye Embeder, og hvor han levede til sin Død i Decbr. 1799, meddeler jeg nogle Smaatræk, der er fundne i Magistratens Protokoller i Raadstuearkivet.

Da Molberg i et Brev (et Skandskrift, som Modparten kalder det) paa en meget nærgaaende Maade havde angrebet afskediget Lieutenant J o h a n C o n r a d S c h u c h a r d t, og denne derfor vilde anlægge Sag mod ham, søgte Schuchardt Magistraten om Beneficium paupertatis, da han var uformuende og kun havde sin Pension at leve af (Resol. prot. $29/9$ 1783). Men Magistraten mente, at det var bedre at prøve paa at faa Sagen bilagt i Mindelighed ved at kalde de to Parter for sig. Molberg nægtede imidlertid at møde trods gentagne Tilsigelser og sendte $23/10$ 1783 Magistraten følgende Brev, der saa godt falder i Traad med hele hans skvadronerende Optræden og forløjede Personlighed.

»En Betjent, hvis Navn og Qualité er mig ubekendt, skal i min Fraværelse to Gange have været i mit Logis i Nr. 106 i Studiestræde og nedlagt et mundtligt Bud, at jeg i Dag Formiddag Kl. 11 skulde møde for den høje Magistrat. Men da jeg ikke er nogen bosat Borger eller Betjent her af Staden, har ej heller nogen Slags Sysler, som henhører under Byens Øvrighed, men er en kongelig Standsperson fra Norge, der er her dels til Hans Majestæts Tjeneste,

dels i egne Affærer, saa har jeg troet, at Budet maa være gaaet fejl. Jeg skulde derfor underdanig og ærbødig udbede, at om den høje Magistrat skulde have noget at sige mig, maatte bevise mig den Ære skriftlig og under Forsegling at meddele samme.

Underdanig og ærbødig
fra

Chr. Gran Molberg,

kgl. Stabssekretær og Auditeur.«

Efter at have modtaget denne Epistel var det naturligt, at Magistraten anbefalede Schuchardts Ansøgning om at faa fri Proces (Kopib. $\frac{5}{11}$ 1783), da han, som Magistraten siger, var nødt til for sin Æres Skyld at søge Molberg. For øvrigt kender jeg intet videre til Sagens Forløb ud over det, at Schuchardt virkelig anlagte den. Thi i Febr. 1784 søgte ogsaa Molberg om Beneficium paupertatis. I sin Erklæring om denne Ansøgning (1. Marts) siger Magistraten, at den ikke finder, at Molberg kan faa Adgang til fri Proces, skønt han paaberaaber sig sine fattige Omstændigheder, da det er ham, som ved sin Grovhed har tvunget den anden ind i Sagen, tilmed da Molberg søger, om hans Beneficium maa gælde alle Jurisdiktioner i Riget, »hvilket viser, at han vil gøre Sagen vidtløftig for Modparten«. Det fornærmelige Brev til Schuchardt, der gav Anledning til Sagen, og som var vedlagt Kopibogen sammen med Molbergs ovenfor citerede Brev til Magistraten, findes der desværre ikke mere.

Nogle Aar senere blev Molberg atter kaldt op for Magistraten, og denne Gang slog hans kæphøje Tone ikke til. I Marts 1787 klagede nemlig Billedhugger Torvarsel og Jøhan Christian Heuss¹⁾

¹⁾ Er mon denne T o r v a r s e l ikke Thorvaldsens Fader? (Navnet Torvarsel har jeg ellers ikke kunnet finde nogetsteds). Molberg boede ifl. Vejviseren indtil 1785 i Studiestræde Nr. 106 og senere i alt Fald til 1792 i samme Gade Nr. 114. Navnet Thorvaldsen forekommer ikke i Vejviseren, og det har været mig umuligt at finde, hvor Thorvaldsens Forældre har boet i 1787. Thiele omtaler, at de foruden i Grønnegade, hvor Bertel som bekendt blev født, har været til Huse i Dronningens Tværgade og i Antoni-stræde Nr. 226 ved Aar 1790 og næste Aar i Vognmagergade.

Maaske ogsaa J o h a n C h r i s t i a n H e u s s er en »celeber« Person. I alt Fald kan jeg ikke modstaa Lysten til at fortælle følgende muntre Historie om en paa Livstid dømt Fange, der holder Bryllup i Fængslet. Kancelliet meddeler $\frac{21}{2}$ 1791 (Res. prot.), at Kongen har bestemt, at Joh. Chr. Heuss i Stadens Arresthus, som for falske Bancosedlers Forfærdigelse er dømt til at straffes paa Livet, maa hensættes i Fængsel paa Livstid, og at af de 100 Rd. aarlige Vartepenge, som han har faaet af Kongens Kasse, maa de 48 anvendes til hans Børns Underholdning, saa at de hver til Konfirmationen nyder 12 Rd., hvorimod de øvrige 52 Rd. gaar ind i Kongens Kasse. I »Journal over Forbrydere i Arresthuset« (Vestre Fængsels Arkiv) staar: »Joh. Chr. Heuss, arresteret for falske Bancosedlers Forfærdigelse

over, at Avditor Molberg og hans Selskab foruroligede dem Dag og Nat med uanstændig Syngen og Banden samt Støjen; Molberg blev kaldt op og maatte love, at det ikke skulde ske oftere (Res. prot. $\frac{5}{3}$ 1787). Saa strengt gik det dengang til; nu »melerer« Magistraten sig vistnok ikke i den Slags Smaating.

Hvorledes Selskabet har været, faar man nogenlunde Begreb om ved at læse i Thriges »Ungdoms-Erindringer« (»Museum« 1891 I p. 105 flg.), hvor der bl. a. fortælles, at Brødrene Christian Hertz (hvem en tvivlsom Tradition har udpeget som den egentlige Forfatter til »Gulddaasen«) og Jens Michael Hertz (senere Domprovst og Biskop i Roskilde), der begge blev Studenter i 1784, førte et lystigt Studenterliv i København, hvor de boede hos deres Stedfader Justitsraad, Toldskriver Hans Boye og navnlig fandt et andet Hjem i en Nordmand Molbergs Hus. I dette Hus blev der ført et overmaade lystigt Liv, og Brødrene blev forlovede med to af Husets Døtre.... Christian Hertz, der 1804 blev Klokker ved Domkirken i Roskilde, giftede sig da med Sylvia Molberg, med hvem han længe havde været forlovet; han døde 1810, hun 1824; hun var dygtig, men forfalden; nogle Aar efter Mandens Død flyttede hun tilbage til København og levede et udsvævende Liv sammen med Dr. Dampes fraskilte Hustru (Dorthea Kirstine Johansen eller Boye, en Plejedatter af ovennævnte Hans Boye og Fru Boyes Broderdatter, se om hende Hist. Tidsskr. 6. R. V p. 564 flg.).... Jens Michael Hertz var forlovet med den yngre Søster (Georgine Rebecca) Amalie Molberg, men hævede Forlovelsen, vistnok 1787; i hans Fraværelse (som Huslærer) havde hun moret sig med andre Elskere.... Og Billedet bliver endnu tydeligere, naar Elise Fich, Jens Michaels Datter, i sine Memoirer (»Domprovsten i Roskilde« p. 17) siger: »... derimod kom de (Brødrene) begge ligeledes meget i et muntert, men vist ogsaa meget farligt Hus hos en Nordmand, som hed Molberg. Hvad hans Bestilling var, ved jeg ikke, men han havde en Søn og mange Døtre,

$\frac{17}{5}$ 1790, kom ud i Febr. 1791, i Stokhuset under Forvaring, $\frac{22}{7}$ 1795 paa Børnehusets Sygehus, hertil Stadens Arresthus fra Blaataarn indbragt til Forvaring $\frac{25}{5}$ 1799, død her Natten mellem 25. og 26. Decbr. 1802, herfra bortført og begravet $\frac{29}{12}$. I Arresthusets Kirkebog (Vestre F. Arkiv) staar under ægteviiede: » $\frac{23}{9}$ 1796 blev Johan Chr. Heuss, arresteret i Blaataarn, trolovet med Anna Dorothea Pedersdatter; Forlovere var Arrestforvarer Riber i Blaataarn og Hr. Svitser (Arrestforv. i Arresthuset); $\frac{13}{10}$ blev de kopulerede i Blaataarn«. — Hos Stampe, Dagspressen (III p. 218) nævnes Søn af Postkommissær i Hamborg og Kancelliraad Joh. Heuss, Joh. Chr. Heuss, der 1765 fik Privilegium paa Faderens Blad »Reichs-Post-Reuter« overført paa sig; f. 1755; han indtraadte senere i den danske Militærstand. Om disse to har noget at gøre med hinanden, ved jeg ikke. — I 1794 og 1795 sad en Dekorationsmaler J. C. Heuss i Slutteriet.

alle lystige og raske, og her kom mange lystige Fyre sammen, og her førtes et overgivent, støjende og vist ikke ganske sædeligt Hus«.

Det lystige Selskab bestod væsentlig af Molbergs Børn og deres »Omgangsvener«. Og Molberg havde mange Børn, mindst seks — to Sønner og fire Døtre, som hans Biograf Huitfeldt-Kaas nævner (dette Tidsskr. 3. R. VI p. 198). Selv siger han rigtignok i sin Ansøgning om Politimesterembedet i Trondhjem 1780 — et Embede, som han virkelig ogsaa fik, men Udnævnelsen blev straks efter tilbagekaldt, da man blev oplyst om hans tidligere Meriter —, »at han er med 15 Børn i trængende Tilstand«, vel for at gøre Forestillingen om hans Fattigdom endnu mere indlysende, men for Resten overdrev han altid og havde meget vanskeligt ved at holde sig til Sandheden. Medens Konen blev i Trondhjem, hvor hun døde 1788, fulgte alle Børnene med ham til København med Undtagelse af den næstældste Søn Christian Frederik, der blev bosat i Sognedal i Norge.

Den ældste Søn Conrad Vilhelm, der blev Student i Trondhjem 1779, levede en Tid i København bl. a. som Oversætter ved Berlingske Tidende, kaldtes Fuldmægtig og endte vistnok som Skolelærer paa Landet (i Vindinge, Tune Herred?). Jeg har truffet ham i Protokollerne som gift med Marie, f. Lohse, der vel ogsaa har hørt til det muntre Kompagni. I Slutningen af Aarhundredet (1799 og 1800) søgte hun flere Gange om Skilsmisse paa Grund af »Gemytternes Uoverensstemmelse«, men Manden vilde ikke gaa ind paa det; endelig 1803 indstillede Magistraten, at Boet skulde deles mellem dem og han give hende 2 Rd. ugentlig, medens hun beholdt deres to Børn, en Indstilling, som Kancelliet bifaldt (Respr. $\frac{20}{7}$ 1799 og $\frac{23}{4}$ 1800 og 1. Hovedfags Respr. $\frac{8}{9}$ 1803). Senere søgte hun gentagne Gange om Tilladelse til at handle med Damepynt og fik den paa den Betingelse, at det skulde være uden for København, hvorefter hun 1810 bosatte sig i Roskilde (2. Sekr. Respr. $\frac{2}{10}$ 1807, $\frac{12}{7}$ 1809 og $\frac{17}{10}$ 1810 samt Kopib. $\frac{24}{10}$ s. Aar). Naar en Marie Molberg i 1790 (Respr. $\frac{17}{11}$) »andrager, at hun er bleven besvangret af Mursvend Conrad Berg, og beder, at hun maa nyde, hvad der med Rette tilkommer hende, og at det maa formenes ham at rejse indtil Sagens Uddrag«, har hun maaske intet at gøre med Conrads Kone, skønt Navnene faar En til at studse og tænke paa en Skrivefejl eller Mystifikation. Skulde det mon være en femte, hidtil ukendt Datter af Avditøren?

Af Molbergs andre Børn har jeg truffet paa den yngste Datter (Salome) Louise, der 1803 søgte om Forhøjelse af den aarlige Pension paa 20 Rd., hun fik af Postkassen; Magistraten anbefaler det med de Ord, at hun, »hvis Fader før skal have været i kgl. Tjeneste i Landmilitæretaten«, havde daarlige Øjne og frygtede for at blive

blind. Ifl. Huitfeldt-Kaas blev hun gift med Kaptajn Jakob Gerhard Mejdell.

Molberg fik aldrig noget Embede mere, og hvad han kunde tjene ved sin litterære og anden Virksomhed som Vinkelskriver var vistnok ikke store Sager. Han havde, saa vidt jeg ved, en aarlig Pension paa 100 Rd., 1789 fik han 100 Rd. i Understøttelse af Fonden ad Usus publicos. I Hof- og Stadsrettens Domsprotokoller har jeg fundet flere Vidnesbyrd om hans og Familiens fortvivlede Pengeforhold; bl. a. blev han 1794 indstævnet som Kautionsist for en ringe Sum (20 Rd.), og Laantagersken erklærede, at Kautionsisten havde faaet en Del af Pengene. Conrad Molberg blev 1790 dømt til at betale en Skræderregning fra 1787.

En Ansøgning fra Adolph Vilhelm Schack Staffeldt.

Som yderligere Bidrag til Fuldstændiggjørelse af de sparsomme Kilder til Oplysning om Schack Staffeldts personlige Forhold i Aarene 1805—1807 kan til den af Dr. L. Bobé i nærværende Tidsskr. 5. V. S. 91 ff. meddelte Brevveksling føjes efterfølgende Ansøgning til Kronprins Frederik.

Den synes ikke at være egenhændig, end ikke Underskriften.

Naadigste Herre.

Et Rygte, der medfører en høi Grad af Sandsynlighed, giver mig Anledning til denne underdanigste Tilskrivelse. Der siges, at Deres Kongelige Høihed, som Formynder for Hans Høihed, Prinds Ferdinand, for Høisamme agter at udnævne en første Hofcavaleer, som med den sædvanlige Dannelse for Hof og Verden forbandt Evne til at bedømme og styre den unge Prindses Underviisning. En saa ærefuld, ved Deres Kongelige Høiheds særegne Tillid og Valg udmærket Post kan ikke andet end opvække fleeres Attraae. Ogsaa jeg vover underdanigst at fremstille mig. I flere Aar, og i de sidste næsten uden Udsigt til gavnlig Anvendelse, sanker jeg et Slags Kundskaber og Indsigter, hvilke ved Dannelsen af en ung Prinds, hvis Skiæbne kalder ham til de høieste Poster i Staten, i vore Dage ikke tør forbigaaes. I nyere Sprog, Historie, Statistik, Folkeret og Statsvidenskab vover jeg at tillægge mig Kundskaber, hvis Meddelelse synes at burde udgiøre en Deel af en Prindses Underviisning. Vel turde jeg som aldeles uøvet i at være Lærer, ikke paatage mig nogen methodisk Underviisning, men en ikke